

Lapszemle.

(*J. L—a.*) A „*Zeitschrift für Forst- und Jagdwesen*“ júniusi füzeteiben Dr. Altum a *Hylobius abietis* (*Curculio pini*) irtásának módjáról, illetőleg a fogóárkok készítésének idejéről a következőket írja:

A pommerani erdészeti egyesület 1882-ik évi nem rég megjelent évkönyvében keserves panaszokat emelnek a *Hylobius abietis* elpusztíthatlansága ellen. Jóllehet százezer számra gyűjtik a rovart évről-évre minden pagonyban, mindazáltal az ellenség száma nem apad, sőt ez minden évben újult erővel kezdi meg támadásait. Ezen jelenség felett támadt vitánál az egyesület egyetlenegy tagja sem jutott az eddigi irtási mód és gyakorlat alaphibájára.

Rövid szavakban ezen alaphiba abban áll, hogy a *Hylobius abietis* tavasszal még pedig az új (idei) vágásokban gyűjtik. Ily eljárás csak fél eredményre vezet. Igen alkalmas ugyan arra, hogy a rovar a szomszédos ültetvényektől távol tartsa, utóbbiakat tehát óvja, de számuk apasztását nem eredményezheti, mert akkor az új nemzedék már el van helyezve. Ha az ellenséget állandóan ki akarjuk pusztítani, akkor annak szedése a peték lerakása előtt eszközöndő. Ezt azonban csak a tavalyi vágásterületeken augusztushó végén vagy pedig késő nyáron ásott elválasztó árkok által érhetni el. Hogy cselrudak stb. segítségével is gyűjthetjük, azt külön emlitenünk sem kell, s a fentebbi csak egyedül a hely és időre vonatkozik. Julius vége táján kerül elő a rovar ezen 1½ éves vágásterületeken, mászkál rajtok a nélkül, hogy petéket rakna, a vágásban vagy pedig a szomszédos árnyasabb és benőttebb területeken telet át, hogy jövő évben szaporodási helyét, az új vágásokat keresse fel. Ha ezeket elhagyja, akkor nemzedékéről már kellően gondoskodott. A fentebb említett discussio azon megjegyzése, hogy a rovar gyűjtése a fogólyukakból tavasszal felesleges, mert bennök néhány nap múlva ugyis elhalnak, jó karban levő árkoknál egészen helyes; de nem azért vesznek el, mert folyton felkapaszkodni törekedvén elgyengülnek, mint ezt az illető szónok sejtí, hanem miután már petéiket lerakták. Szaporodása után minden rovar csakhamar elhal.

Legújabb időben Eichhoff a *Hylobius* kérdést újra oly irányban élesztette fel, mely szükségessé teszi a rovar szaporodási viszonyainak nagyobb mérvben megindított kipuhatólását. Ezen már 12 és 1½ hónapig tartó kísérletek még most is folynak, de hogy a generatio kétéves s ezen alapszik az irtási munkálatok jelzett módosítása már is minden kétségen kívül áll.

(*To.*) A „*Schweizerische Zeitschrift für das Forstwesen*“ folyóévi II. füzeté két táblázatban az ottani erdészetre vonatkozó statisztikai adatokat közöl. Ezek szerint Schweiz 25 cantonjának összes területe 4,052.709 hekt. (7,043.608 k. hold) és ebből erdő 781.984 hekt.

(1,359.088) k. h.) vagyis az összterületnek 19·3⁰/₀-a. Ha azonban a százalék kiszámításánál az 1,175.230 hekt. (2,042.550 k. h.) kiterjedésű terméketlenek figyelembe nem vétetnek, az erdő a művelés alatt álló területnek 27·21⁰/₀-át képezi.

Az erdőnek 4·19⁰/₀-a az állam-, 66·45⁰/₀-a a községek és testületek- és 29·36⁰/₀-a magánosok birtoka.

Az erdők összes évi fahasználata 2,788.669 kmtr, ebből 1 hekt. erdőre 3·57 kmtr esik (1 holdra 2·05 kmtr), ezen fahasználat 40⁰/₀-a épület- és műszerfa, 60⁰/₀-a pedig tűzifa.

A cantononként összeállított átlag faárak szerint 1 kmtr épület- és műfa ára 9—26 frank között ingadozik, az átlagok átlaga pedig 15·15 frk, a tűzifa kmtrre 3—15 frk között átlag 9·24 frk.

Az összes évi fahasználat értéke 33,178.758 frk, a melyből 1 hekt. erdőre 42·43 frk esik. (1. k. holdra 24·41 frk.)

(H.) **Az átmérők kikerekítéséről.** Az „Erdészeti Lapok“ mult évi V. füzetének „Lapszemle“ rovatában említettük volt már Dr. Loreynak azon észrevételét, hogy az átmérők kikerekítése állab felvételeknél eddig nem helyesen történt, a mennyiben a mérésnél talált törtrészek közül már az egység 0·5 része is egy egésznek vétetett, holott azt még el kellett volna hanyagolni, mivel állab felvételeknél tulajdonképen nem az átmérőket, hanem az azoknak megfelelő körlapokat kell kiegyenlitenünk, már pedig a közép arányos átmérőnek két más átmérő között nem a körlapok közép arányosa, hanem ennél kisebb körlap felel meg.

Lorey ezen észrevételét a tharandi erdőakadémiának erdőbecslés-tani tanára Kunze M. is helyesnek találja, de egyszersmind azt a megjegyzést teszi rá a „Tharander forstliches Jahrbuch“ idei II. füzetében, hogy a kérdés Lorey részéről csak félig olatott meg, mert itt tulajdonképen nem arról van a szó, vajjen két egymásra következő vastagsági osztály között a töredékek 0·5 része egésznek veendő-e, avagy elhanyagolandó, hanem arról, hogy minő határtól kezdve kell e töredékeket figyelembe venni. Ezt a kérdést azután ő így oldja meg. Ha felteszszük, hogy a az alsó vastagsági osztályt, α az egyes osztályok közötti különbséget s így $(a + \alpha)$ a felső vastagsági osztályt jelenti, akkor e két határ között azon átmérőt, (a_x) -et, melynek körlapja az a és $(a + \alpha)$ átmérőkhöz tartozó körlapok közép arányosának felel meg, a következő módon határozhatjuk meg. Tudjuk hogy

$$a_x^2 \frac{\pi}{4} = \left(\frac{a^2 \pi}{4} + (a + \alpha)^2 \frac{\pi}{4} \right) \frac{1}{2}, \text{ s hogy e szerint:}$$

$$a_x = \sqrt{\frac{a^2 + (a + \alpha)^2}{2}} = \sqrt{a^2 + a \alpha + 0.5 \alpha^2};$$

de $a^2 + a \alpha + 0.5 \alpha^2 = (a + 0.5 \alpha)^2 + (0.5 \alpha)^2$, ha tehát ezt helyettesítjük, az előbbi kifejezésbe

$$a_x = (a + 0.5 \alpha) \sqrt{1 + \frac{\alpha^2}{4 (a + 0.5 \alpha)^2}};$$

vagy ha e kifejezés gyökjel alatti részét a binomi tantét szerint kifejtjük :

$$\alpha_x = (a + 0.5 \alpha) \left(1 + \frac{\alpha^2}{8 (a + 0.5 \alpha)^2} \right)$$

s ezt egyszerűsítjük :

$$\alpha_x = (a + 0.5 \alpha) + \frac{\alpha^2}{8 (a + 0.5 \alpha)}$$

A mint ezen képletből kitűnik, az az átmérő, mely a kikerekítésnél már a felső osztályba sorozandó, nagyobb mint a két osztály közötti közép arányos átmérő $(a + 0.5 \alpha)$, miből megint az következik, hogy a 0.5 résznél nagyobb töredékek is elhanyagolandók bizonyos határig. Az azonban, hogy hol van ez a határ csak esetről-esetre állapítható meg, mivel mint az előbbi képletből láthatjuk az α_x nagysága az átmérők a és osztály különbségek α nagyságától függ. Azon esetben tehát, ha a kikerekítésnél helyesen akarunk eljárni, nincs más mód, mint hogy az átlalók beosztásán az egész osztályokat jelentő jelzéseken kívül azon közbeeső pontokat is megjelöljük számítás útján, melyektől lefelé és felfelé a tört részek elhanyagolandók vagy egészen veendőek. Ez azonban a beosztást tarkává tenné s a többé-kevésbé járatlan munkásokra nézve is megnehezítené a leolvasást. Sokkal czélszerűbb tehát, ha az ily átlalóknál, a tulajdonképeni osztályjelzések egészen elhagyatnak és csupán a most említett kikerekítési pontok jelöltetvén meg, az átmérők méretei ezek mellé iratnak. Ily beosztásnál az átlaló ép oly egyszerű, mint előbb volt s e mellett a munkásnak még a töredékeket sem kell becsülni, hanem minden okoskodás nélkül egyszerűen azt a számot kell bementeni, a mely az átlaló mozgó szára előtt látható.

Részünkről tehát Lorey és Kunze észrevételét nem tartjuk egyszerű szórszálhasogatásnak, hanem gyakorlati értékű dolognak, melyet bátran merünk ajánlani mindenkinek, a ki tömeges állab felvétellel foglalkozik.

Maga az átlaló berendezése semmiféle nehézségekkel sem jár, mert a beosztást ugyanis többnyire a becslő maga szokta elkészíteni, ebben az esetben pedig csak annyiban szenved változást, hogy például 1 centiméterről egy centiméterre tervezett beosztásnál az 1-es, 2-ös 3-as szám a 0 ponttól nem 1—2—3 stb. centiméter távolságra, hanem 1.58, 2.55, 3.53 centiméterre, szóval azon helyre jegyeztetik fel, hova a fennebbi képlettel kiszámított kikerekítési pontok esnek.